

Christiern Pedersens prædiken første søndag i advent

Taler

Christiern Pedersen
Forfatter og teolog

Omstændigheder

Pedersens jærtegnspostil var det største trykte værk på dansk i perioden. Det er en samling prædikener over årets evangelier og epistler med eksempler ("jærtegn") fra dagliglivet eller legendelitteraturen.

Jærtegnene var ellers noget, som Pedersen selv tog afstand fra som lutheraner, og i forordet til sin oversættelse af Det Nye Testamente fra 1529 bad han læseren om at overse dem.

1

Første predicken.

PReparare in occursum dei tui israel.

5

Amos iiii Disse ord som iegh nw haffuer beynt myn tale Dem scriffuer den mechtige Profete Amos i sit fierde Capittel oc lyde de saa paa danske O dw israelsk folk red digh mod din guudz tilkomelse Disse ord mwe rettelige saa sigis i dag til hwert cristet meniske O dw cristne meniske red dig emod din gudz tilkomelse thii denne Søndag kallis Aduentz søndag det er gudz tilkomelsis søndag Førdi bør hwert got meniske nw at rede sig mod hanss tilkomelse Naar nogen konge eller herre skal kome til nogen stad eller by.

10

15

Da sendiss der atskillelige bud for hanwm at bebude hanss tilkommelse at de skulle rede dem til at aname hanwm hederlige oc ærlige Met denne konge understodiss vor herre ihesus cristus Om hwess tilkomelse oc fødselse den hellige kirke nw daglige syunger til iwle dag Thi bør oss alle at rede oss til at aname oc undfange hanvum ærlige oc tilbørlige.

20

Som ieg begynte myne ord O du iseaals folk som er hwert cristet menniske red dig mod din gudz tilkomelse.

DEn hellige kirke udsender i dag trende verdige sendebud ath bebude denne kongiss som er wor herriss tilkomelse Det første er scte Pouild Det andet.

Zacharias Prophete Det tredie er sanctus Mathe ewagelista Sancte Pouild
scriffuer først at de skulle haffue dem i trende hode maade som rettelige
anamme ville dene konge som er wor herre I første maade skulle de were vogne
Som han scriffuer i syn epistel til de Romersker i det trettende capittel som læsis
30 i dag i den hellige kirke paa lydendiss Det er nw tiid at wi opstode aff søffne
Naten er fragongen oc dagen tilstunder nw Hør wor herre lod sig føde daa
soffue mesten alle meniskene thii de waare i naten det er i synden I naten er
trende hode ting som kome meniske till at soffue.

35 Mørkhed koldhed oc fuctighed Naten er naturlige mørk thii drager hwn
menisken til søffn fordi pleger man almindelige at lycke vinue oc dørre naar
man vil soffue Kolhed drager oc menisken til søffn thii soffuer man mer om
vinteren en om someren Fuctighed drager oc till søffn som den vise mestere
Aristotiles scriffuer Uapor humidus rc.

40 Den fuctighed som dragiss op i hierne aff magen han komer meniskene til at
soffue thi soffue børn ere en gamelt folk fordi de haffue mere naturlig vedske i
dem Det vor icke under at de soffue i det gamble testamete thi de waare i
syndess mørkhed oc dieffuelenss vildfarelse Se wore oc forkyllede thii de hagde
45 inthz aff den verdige helliandz brendede kerlighz i dem Se vaare oc fuctige aff
legemenss synder oc onde begerelser Dene nat er nw framgogen oc dagen
tilstuder nw Thii skulle wii icke nw lenger soffue Men idelige woge i gudz
tjeniste Det rette lyss oc dag er nw komet som bort korde mørked naten oc all
vildfarelse Oc gaff oss visssdomen klarhed Fordi scriffuer Esaias prophete i sit
50 niende capittel (Populus q ambulabat i tenebris) Det folk som gik i syndess
mørk Det ser nw klarhedsenss lyss Den helliadz ild er oc nw komen lo optend
haffuer all verden oc bort kørde all koldhed som Sanctus Lucas scriffuer i sit
tolffte capittel af gudz mwnd sigendiss (Igne veni mittere i terra) Jeg kom at
sende den helligandz ild offuer all iorden at han skall brende i alle meniskess
55 hierter Den rette loff er oc nw komen som tørrer oc bort driffuer all fuctighed
so menisken hagde til legemess løfte oc synderlig begering.

I andre maade skulle de afflegge deriss sorte reffne oc urene kleder oc føre dem i
deglige rene kleder Met disse sorte kleder understodiss karighed oc nidskaff thi
60 at karige oc nidske meniske brende indwertiss aff stor sorg oc omhw som de
haffue at de kun de sancke oc skrabe mer til hobe oc der aff bliffuer deriss krop
sort oc deris siel suertiff oc formørckiss der aff for gud Thi at nidske meniske ere
saa sorte oc formørcthe for gud at han dem icke kende kand Threnorum quarto

65 ca. Denigrata ist sup carbones facietts euro) Deriss ansict er sortere en kwll saa
engen dem kende kan paa gaderne Met disse urene kleder understondiss
ukyskhed som er en urenlig oc verstyggelig synd for gud thii skal hwert meniske
besynderlige beuare sig der fra i denne hellige tiid Thii at døde noget meniske i
en dødelig ukysk synd tha bleffuer han fordømet til euig tiid Oc sagdiss alle
70 messer hos hanvom som læsis offuer af cristendomen til dome dag da kude han
icke der mz frelsis O huor greseligt oc grumt det er at tencke her paa at
meniskenss siel so vor herre igenføffd haffuer mz hanss dyre blod oc bitter død
oc pine saa ynckelige fortabess skal for saa lige en legemess løfte O hwor
forgeligt oc gredeligt det er at meniske saa skamelige forkaste skal sin arme siæl
75 mz ukyskhed oc skylie hede fraa vor herress Jomfru mariess alle gudz engless oc
helgeness omgengelse oc den alderstørste hiemerigiss glæde Oc bebinde hede til
den ewige fordømmelse oc pine som aldrig soger ende der so de grume dieffle
skulle slide oc riffue hene mz atskillelige plauer i det græselige oc dybe heluede
Som Sctus Iheronimus scriffuer Qui luxuriatur viuus mortuus est.

80
Den so leffuer ukyskelige han skal fordømmess uden han gør der fore ret plict oc
bod Met de Reffne klæder merkiss høfferdighed Som der stonder Prouerbioru
xiii ca. Inter superbos semp iurgia sut. Eblant høfferdige meniske er altid kiff oc
trette De trette altiid sammen thi den ene vil were offuer den anden Met de rene
85 kleder som sancte pouild mynder oss paa at føre oss vdi mod vor herriss
tilkomelse i det han siger Induamur vestes vtutu bonoru open.

Det er at wi skulle øffue oss i dygder oc gode gerniger oc serdeliss i kerlighed til
gud oc vor ieffn cristen. Quia chariatis operit multitudinem peccator. Thi at
90 kerlighed so wi haffue til gud oc vor ieffn cristen skyler vore synder Thi skulle
wii elske vor ieffn cristen oc serdeliss fattige folk oc giffue dem almisser oc gøre
andn miskwnhedh met dem thi saadane gode gerninger skulle siden were
mellom oss oc waare fiender diefflene som en skiold oc beskermelse.

95 DEt Andet sendige bud so den hellige kirke udsender i dag det er zacharias psete
so lærer oc bebuder oss hwor fore wi skulle nw rede oss til at aname dene konge
hederlige oc erlige Oc siger han Dicite sitie syon ecce rex tuus venit tibi
masuetus O i meniske so er i Iherusale met hwilke alle cristne menniske merkiss
siger Seer her komer din konge mild oc spagferdig ridediss paa en aseninde Her
100 skal hwer merke at wi gerne aname fire honde personer Først vor koge oc herre
Vore slectinge Dem so haffue forskyldet noget got aff oss Oc vore serdeliss
venner Thii skulle wii oc gerne nw aname ihesum cristu hederlige som er vor

rette konge oc herre som merkiss i det Profeten siger Ecce Rex Se her komer din
105 konge So vor herre ber oc selff videndiss byrd om som der stonder Johannis xiii
vocatis me magister dne I kalle mig herre oc mester Der mz sige i sandinge thi ieg
er oc saa Pilat sagde oc til vor herre du est koge vor herre swarede Det siger du
for ieg er koge Icke sagde vor herre det aff nogen høfferdighed men oss alle til en
salig lerdo oc underuiselse Han kan icke høfferdiss thii han er alder mectist oc
110 haffuer ingen offuer sig At høfferde sig.

Det er at ophøffue sig offuer andre Thii kan meniske høfferde sig thi han
haffuer andre ouer sig Saa giorde oc lucifer mod vor herre som vor offuer hanu
thi skød han hanum nederste ned i heluediss aff grwnd Udi Andé maade
115 anamme wii gerne vore slectinge Det vnderstodiss i det at Profete siger (tuus)
Vor herre anamede mando aff iom fru maria i de maade er han wor broder Som
der scriffuiss Gene. Xxxvii.

Fracter eni (caro nostra est Han er vor broder oc vort kød oc blod som Sactus
120 Bernard oc siger Jeg men at vor herre icke nw kan forsmaa mig men han er aff
mit kød oc blod Fordi bør meniskeff nature at holdiss i stor ere oc verdighed
men hwn er skapt effter gudz ansict Oc hwn er sige met engle nature oc vor
herre haffuer selff anamet hede Udi tredie maade aname wi gerne dem so
haffuer giort oss noget til gode Det understodiss i det Profete siger (venit tibi)
125 det er sagt vor herre kom for menniskess salighed oc gaffn.

Thi at alle meniske vore fortabede oc bebudne till heluediss mørk oc forburg oc
ey maatte se vor herriss blide ansict for Ada oc eue hagde brødet haff bud Udi
fierde maade aname wi gerne vore serdeliss vener det merkiss i det pfete siger
130 (masuetus) Thii vor herre kom mild oc spagferdig so et god ven kommer til en
ande So der scriffuis Mathei xi ca. Discite a me qr mitis sum. Lerer aff mig siger
vør. Herre thii ieg er mild oc ydmyg i mit hierte.

Gid so formedagiss vor grwm so en løffue mod onde meniske Han er nw mild
135 oc spagferdig so eth som Vii lese at enge kan gribe en enhiørnig men naar han
komer i en iofruerss kød tha bliffuer han tam oc spagferdig Saa giorde oc Crist
ihesus vor herre som ligness maa ved en sterck løffue oc enhiørning Der han
kom i Jomfrw mariess skød tha bleff han tam oc spagferdig som eth lam.

140 DEt tredie bud fo de hellige kirke udseder i dag er Stud mathe euagelista at
bebude oss huorlediss wi aname skulle dene koge Oc siger ha at wi først skulle

aname hane met kerlighedz tege Det betegness oss mz det ad de i Iherusale
 bredde deriss kleder paa vegn for hanu oc strødde mz palmer oc urter mod
 145 hanwm Saa strøde oc wii nw mod hanum vaare kleder naar vi giffue fattige folk
 oc pillegime mad oc øll i haff ere oc gøre andre miskudelige gerninger
 Dieffuelen han flyer fra den rigdom so noget giffuis aff i gudz naffn Men han
 bliffuer ydelige paa nidskiff oc karige meniskiss rigdo so inthz giffuis aff i guds
 naffn Udi ande maade skulle wi aname hanwm met eth rent oc pwrt hierte Det
 150 merkiss i det at de ginge mod vor herre mz oliue qwiste oc grene Thi at de
 meniske so erlige leffue oc øffue dem i gode dygdelige oc retferdelige gerninger
 de ligness ved oliue quiste som altiit ere grøne Udi tredie maade skulle wi aname
 dene koge mz en offueruindelig strid So betegniss i det at de ginge mod hanum
 met palme quiste De meniske sigiss rettelige at bere palme quiste so stride
 155 madelige mod dieffuelen oc offueruinde hannwm oc hanss falske eggelse Som
 der scriuess Jacobi iiii Stoder fast mod dieffielen saa flyer han fra eder Strider os
 hordelige mod verde oc hediss forfegelighed saa offuer winde i hede so der
 stoder Primo Johanis v. ca. Hec est victoria.

160 Vii skulle offueruide verde mz vor tro Vii skulle stride madelige mod vort eget
 legeme so Ste Pouild lerer oss pmo Corin. Nono ca. Castigo corpus meu Jeg
 reffler oc plawer mit legeme met faste och vect at det icke skal foge mact mod
 myn siel Udi fierde maade skwlle wii aname denne koge mz stor loff ere Det
 betegness i det at de alle sunge gladelige mod hanvum der han indred i
 165 iherusalem oc sagde velsignet vere du so komer i den alsomectiste gudz naffn oss
 alle Saa skulle wii oc alle nw loffue vor herre i hanss tilkomelse mc mwnd hierte
 oc gernynger Thi det loff nogen gør vor herre met munde udet hiertet føl mz
 det er hanwm icke tacknemeligt Icke er det helder vor herre tacknemeligt at
 noge loffuer hanum mz mwnd oc hierte uden der føl gode gerninger mz Her
 170 om scriffuer stus Mat. I syt vii ca. Aff vor herriss mund sigediss (No onis q dicit
 michi dne dne Icke skal hwer kome til hiemerige so kaller mig herre herre. Mz
 munde oc hiertet.

Men den so fuldkomer gud faderss vilge so er i himerige oc øffuer sig gode
 175 dygdelige gernynger han skal kome ind i hiemerige Diid at kome oc der at
 bliffue det unde oss den alsomectiste gud som er benedidet til euig tiidh

Sermo secundus. Anden Predicken

180

Occe Rex tuus venit tibi manfuetus

185 Mat. Xxi ca. Disse ord scriffuer den verdige euageliste Stus matheus i sit tyvende
ca. Oc lide de saa paa dalke Se din koge komer dig mild oc spagferdig Kere vener
i haffue vel tilforn hørt huorlediss Ada oc Ewe oc andre hellige patriarcker och
profeter som i lang tiid waare i helwediss forburg inderlighe begerede wor
herriss tilkomelse Thii sagde Moises Emitte manu tua de alto O alsommectiste
190 gwd send oss din hielp oc trøst aff de øuerste hiemmerigiss trone Den tiid de
aldermectiste gud fader i hiemerige hørde deriss ynckelige oc store begering da
bleff han rørd aff milhed oc barmhertighed Oc sagde til gwd søn oc gwd den
helliand De ord som Esaias scriffuer i sit siette Capittell.

195 Quen mittam et quis ibit nobis Hwem skal ieg udsende eller hwo skal neder fare
aff oss at igenløse menniskenss Køn fra dieffuelen Da swarede gudz søn Udsend
mig thi ieg er der till redebon Saa usende gwd fader hannu at frelse all verde Thi
maa ieg nw sige de ord so ieg begynte min tale med Ser her kommer din Konge
mild oc spagferdig Saa maa nw hwert cristet meniske lighe Se her kommer din
Konge ath frelse digh som de hellighe forfedre saa lenghe begherede ath se och
200 saage hannwm icke dog alligheuel I hwilke ord hwert menniske merke maa
twende ting Først hanss werdighed som komme skall i det her sigiss konge I
anden maade hanss ydmyghed som kome skall i det her sigiss mild och
spagferdigh.

205 NAar en koge kome skall til nogen by eller stad daa gøre de fire honde ting so i
stade bor Først glede de dem mod hanss tilkomelse o han er mild oc barmhertig
mod sine undersotte i sine dome oc gerniger Oc ey tager veldelige deriss gotz oc
peninge mz urette Sandelige mwe wi nw alle glæde oss mod denne vor kongiss
tilkomelse thii han kom ath frelse oss fra dieffuelen so før hagde mact offuer oss
210 Oc wi hagde bleffuit euige fortabede hagde han icke igeløffd oss mz hanss
haarde død oc pine Udi andre maade da feye de oc rense deriss huss mod hanss
tilkomelse Saa skulle wi oc gøre mod vor heriss tilkomelse Det er at wi skulle
goge til scriffte oc gøre plict oc bod for wore synder met ret anger oc ruelse oc
haffue fulkomelige vilge til at bedre oss at der bliffuer inthz i vore hierter som
215 hanum uteckeligt eller vederstiggelig kan were Thi siger Ste pouild i dag i
Epistelen Abiiciam opa tenebraru induamur arma sucis.

Wii skulle bort kaste mørkess gerniger oc føre oss i Klar hedsenss wabe Det er wi
skulle afflegge vaare synder oc øffue oss i gode dygdelige gerninger som er i

- ydmighed kyskhed tormodighed oc kerlighed til vor ieffn cristen Po dene
 artickel skulle de tencke so haffue stedsse dødelig auind til deriss ieffn criste oc
 ey ville offuergiffuen aff deriss hierter hwerke for gudz skyld de aname icke
 deriss koge som er vor herre i dene hellige tiid men døde de i saadan awind da
 225 bleffue de ewige fordømede Udi tredie maade skulle de føre dem i deglige oc
 rene kleder so aname ville dene deriss koge Det er at de skulle leffue kyskelige
 retferdige eddruelige mildelige oc spagferdige uden kiff oc trette Hwert meniske
 bør nw at føre sin siel i atskillelige deglige kleder.
- 230 Først i forgyllede der met merkiss kerlighed Saa i hvide kleder der met merkiss
 rensifflighed Side i sorte der mz merkiss ydmyghed Saa i røde der met merkiss
 vor herriss død oc pine oc hanss røde blodige saar so wi idelige i wor hw oc
 hierte offuertecke skulle Udi fierde maade skulle wi offre oc giffue vor koge oc
 herre dyrebar gauer fo de hellige tre koger gjorde Først guld det er et pwrt oc
 235 rent hierte for ude af synd thii er der engen saa fattig at han ey kan offre vor
 herre guld Det er at han skal tycke sine synder ilde at vere oc haffue fuldkomelig
 vilge til at bedre sig mod gud Der om scriuiss Nac quesui hac amauī sponsa
 allumere.
- 240 Den siel begerede sig at aname till myn brud so sørger oc græder for syne synder
 Side skulle wi offre hanum røgelse det er vore gudelige bønner Her o scriffuess
 Tobte iii Hwo so vil kome til gud han skal idelige læse oc bede thi at naar wi læse
 oc bede gwdelige da tale wi met vor herre Saa skulle wi offre hanum mirra Det
 er at wi skulle twinge vare legeme mz faste vect oc eddrwhed oc andre gode
 245 gerniger Thi at ligeruiss so orme dø oc fordriffuiss hwor mirra stræss Saa
 fordriffuiss oc ukyskhed offuerflødighed naar wi twinge waare legeme met faste
 oc wect Dene kogiss mildhed oc spagferdighz betegness oss i mage hode maade
 Udi Første at han aname ville syndige meniske til sig so vor Stus matheus
 ewagelista oc scta maria magdalena so opfuldet vor mz de syw dødelige synder
 250 Udi anden maade at han høre vil syndige menniske Som beuises met dem som
 bode i Niniue stad som siwnkess skwlle for deriss synder skyld Men gwd han
 hørde deriss ydmyghe bønner och sparde dem for den anger ruelse och penitentz
 som de gjorde for deriss synder.
- 255 Udi Tredie maade ath han swarer dem muldelighe som taler till hannwm som
 han gjorde syn apostel Jude der hanwm forraadde oc iøderne i urtegaarden den
 tiid de skulle gribe hanum Som Sctus Johaness scriffuer i sit sextende capittel
 Han sagde till dem hwem lede i effter de sagde at ihesu nazarenu han swarede

260 mildelig det er ieg Effter dii at denne Konge er saa mild oc barmhiertig Da ville
wii alle fly i dag til hannwm met waare ydmygelige och gudelige bøner ath han
vil unde oss hiemerigiss glede met sit til ewig tiid. A M E N

Kilde

265 Manuskriptet er taget fra Christiern Pedersen, Jærtegnspostil. Alle Epistler oc Euagelia som lesiss alle
Søndage om aared, sam meledis Jule dag Paaske dagh. Pingetz dag. Meth deriss udtydning oc glose oc
eth Jertegen til huer dag mz flere artickle som alle meniske nyttelige ere. 1515 efter aftale med udgiveren

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

270 1. søndag i advent, Første tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 1500-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/christiern-pedersens-praediken-forste-sondag-i-advent>

275

280

285

290

295